

Carrer del Castell

Balsareny

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Carrer del nucli antic de Balsareny
Emplaçament: Carrer del Castell
Alçada: 322

Coordenades:

Latitud: 41.86478
Longitud: 1.87595
UTM Est (X): 406711
UTM Nord (Y): 4635374

Classificació

Número de fitxa: 08018 - 199
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle: XVII-XXI
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Algunes de les cases necessitarien manteniment, rehabilitació o restauració.
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: Propietaris diversos
Autoria de la fitxa: Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dj., 27/10/2022 - 12:35

Descripció

Carrer que fou un raval sorgit fora muralles a finals del segle XVII i que es va desenvolupar sobretot al XVIII. Partint de l'antic portal de Berga, al carrer de la Creu, el traçat d'aquest vial és lleugerament curvilini i amb un pendent força acusat; per això el seu nom popular és Carrer de Baix. En el tram inicial les cases conserven de manera força uniforme la tipologia originària de casa popular pròpia dels segles XVIII-XIX. Especialment les cases número 2 i 4, que són el resultat de la fusió de diverses cases unifamiliars. Cadascuna tenia planta baixa més dos pisos, així com una distribució de façana força uniforme, amb dos eixos d'obertures i les portes i finestres emmarcades amb pedra picada, amb diverses finestres balconeres.

Més endavant, les cases són de dimensions i tipologies més variades, moltes d'elles aixecades al segle XIX i amb reformes posteriors. Fent cantonada amb la Costa del Castell destaca la casa número 24, de dimensions força més grans. Des de 1936 és anomenada cal Vilagrassa, però antigament havia estat un hospital. En el tram final del carrer continuen predominant les casetes del segle XIX, amb tipologies diverses i força reformades.

Una informació més específica sobre cada casa d'aquest carrer, així com el seu nom popular, es troben al llibre sobre onomàstica de Ramon Carreté (2010: 233).

Observacions:

Altres denominacions: Carrer de Baix

Casa núm. 4, al portal: 1885, casa núm. 16 en una reixa moderna: 1878; casa núm. 24, en una llinda: 1806; casa núm. 9, en una llinda: Pere Lladó 1803.

Història

El poble de Balsareny va néixer a redós de l'església parroquial de Santa Maria, que es troba als peus del turó on s'aixeca el castell de Balsareny. El castell dominava el pas del camí ral de Manresa a Berga, que discorria a ponent del Llobregat. El lloc de Balsareny és documentat des de l'any 951 i l'església el 1009. Vora l'església hi havia algunes cases que formaven una sagrera (espai sota protecció sagrada), que es trobava on ara hi ha el carrer del Trull. Prop de l'església també hi havia dos masos: el mas Martí (posteriorment conegut com cal Sabala i can Torrents) i el mas Serra, que estava situat on ara hi ha l'Ajuntament.

A finals del segle XVI el baró de Balsareny, Ferran Oliver, va començar a parcel·lar les seves possessions a la zona de l'església i la sagrera, i va concedir establiments perquè es construïssin més cases, de manera que es va anar constituint un incipient nucli urbà format per dos a tres carrers. Així van sorgir el carrer Vell (Àngel Guimerà), el carrer de la Creu i el carrer Nou (Sant Domènec). Aquest nucli quedava encerclat per una precària muralla que tenia dos accessos: el portal de Berga i el portal de Manresa.

Dels portals en sortien els camins que anaven cap a Berga o cap a Manresa mitjançant la ruta del camí ral, que discorria per la vall del Llobregat. A finals del segle XVII i al XVIII el creixement del poble va fer que sorgissin dos ravals fora muralles, seguint cadascun dels camins. El raval de Manresa, a l'actual carrer Jacint Verdaguer, encara es coneix popularment com el Raval. El raval de Berga seguia l'actual carrer del Castell.

El carrer o raval de Berga ja està documentat amb aquest nom l'any 1681. També és esmentat al segle XVIII com a Raval de la Creu o Raval del Mujal. La denominació carrer del Castell és moderna, mentre que el nom popular és carrer de Baix, documentat ja al segle XVII, perquè fa una baixada força pronunciada (Carreté, 2010: 119).

La casa número 24 (actualment cal Vilagrasa) era un antic hospital del qual en tenien cura les monges Serves de la Passió des de 1905, tot i que l'hospital ja està documentat des de 1823.

Bibliografia

CARRETÉ PARERA, Ramon; BENÉITEZ, Vicenç (2002). *Balsareny: història en imatges (1897-1975)*. Col·lecció Fotografia històrica, 12. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 15, 53, 69.

CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny*. Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 118-119, 233-245.

SERRA SALA, Joan. M. (1988). "Balsareny", *Història del Bages*, vol. 1. Parcir Edicions Selectes, Manresa, p. 141.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 37-38.

